

Izbor vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Kaurić, Silvija

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:945373>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-10**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

PRAVNI FAKULTET

Silvija Kaurić

**IZBOR VIJEĆA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH
MANJINA**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: prof. dr. sc. Robert Podolnjak

Zagreb, 2022.

Izjava o izvornosti

Ja, Silvija Kaurić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Silvija Kaurić, v.r.

Izbor vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Sažetak:

Zakon o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina usvojen je 2019. godine te je po prvi puta posebnim zakonom normiran postupak izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. Pored prava na zastupljenost u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosudnim tijelima, pripadnicima nacionalnih manjina jamči se sudjelovanje u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Pripadnici nacionalnih manjina biraju vijeća i predstavnike nacionalnih manjina radi sudjelovanja u javnom životu i zaštite položaja nacionalnih manjina. Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina imaju savjetodavnu ulogu prilikom donošenja općih akata i kreiranja odluka jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji se odnose na pitanja od značaja za nacionalne manjine. U ovom radu obrađuje se nadležnost vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, opisuje postupak provođenja izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, analiziraju provedeni izbori i navode primjeri dobre suradnje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina s lokalnim vlastima.

Ključne riječi: nacionalne manjine, izbori za vijeća nacionalnih manjina, vijeća nacionalnih manjina, predstavnici nacionalnih manjina, nadležnost, položaj nacionalnih manjina

Elections for councils and representatives of national minorities

Abstract:

The Act on the Election of Councils and Representatives of National Minorities was adopted in 2019. and for the first time, the procedure for electing members of councils and representatives of national minorities in local and regional self-government units is regulated by a separate act. In addition to the right to representation in representative bodies at the state and local levels and in administrative and judicial bodies, members of national minorities are guaranteed of participating in public life and management of local affairs through councils and representatives of national minorities. Members of national minorities elect councils and representatives of national minorities in order to participate in public life and protect the position of national minorities. Councils and representatives of national minorities have an advisory role when passing general acts and creating decisions of local and regional self-government units that relate to issues of importance to national minorities. This graduation thesis deals with the competence of councils and representatives of national minorities, describes the procedure for

conducting elections of council members and representatives of national minorities, analyzes the conducted elections and provides examples of good cooperation between councils and representatives of national minorities with local authorities.

Keywords: national minorities, elections for councils and representatives of national minorities, national minorities councils, national minority representatives, competence, position of national minorities

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. NADLEŽNOST VIJEĆA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA.....	4
3. IZBOR VIJEĆA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA.....	10
3.1. Opći uvjeti za izbor vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.....	10
3.2. Kandidiranje na izborima za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina...	11
3.3. Provedba izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.....	13
3.4. Utvrđivanje rezultata izbora i zaštita izbornog prava.....	16
3.5. Konstituiranje vijeća nacionalnih manjina.....	18
4. PROVEDBA IZBORA VIJEĆA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA 2019. GODINE.....	20
5. SUDJELOVANJE VIJEĆA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA U LOKALNOM RAZVOJU.....	24
6. ZAKLJUČAK.....	30
7. LITERATURA.....	32

1. UVOD

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima Ujedinjenih naroda iz 1966. godine je prvi međunarodni dokument koji je propisao zaštitu nacionalnih manjina. Člankom 27. propisuje da “u onim državama u kojima postoje etničke, vjerske ili jezične manjine, osobama koje pripadaju tim manjinama ne smije se uskratiti pravo da u zajednici s ostalim pripadnicima svoje grupe uživaju svoju kulturu, ispovijedaju i iskazuju svoju vjeru ili da se služe svojim jezikom.”¹ Iako suvremeno doba obilježavaju višenacionalne države, ne postoji pravno obvezujuća definicija nacionalne manjine u međunarodnom pravu, a pojedine države niječu postojanje nacionalnih manjina na svom teritoriju.² Pod pojmom nacionalnih manjina podrazumijeva se dio pripadnika određenog naroda koji ne žive u svojoj nacionalnoj državi, već u drugoj državi, s drugim narodima. Nacionalnu manjinu obilježavaju elementi po kojima se ona razlikuje od većinskog stanovništva u čijoj državi živi; osjećaj zajedničke pripadnosti, vjera u zajedničko podrijetlo, zajedničko ime, jezik, kultura, običaji, religija...

U Republici Hrvatskoj, Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina Republike Hrvatske određuje nacionalne manjine na sljedeći način: “Nacionalna manjina u smislu ovoga Ustavnog zakona je skupina hrvatskih državljana čiji pripadnici su tradicionalno naseljeni na teritoriju Republike Hrvatske, a njeni članovi imaju

¹ Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima usvojen na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda, 16. prosinca 1966. godine (Rezolucija br. 2200 A /XXI/), a stupio na snagu 23. ožujka 1976. godine. Republika Hrvatska stranka je Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima od 6. listopada 1991. godine prema Odluci o objavljivanju mnogostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacija o sukcesiji. Tu odluku donijela je Vlada Republike Hrvatske 30. rujna 1993. godine (Narodne novine - Međunarodni ugovori, br. 12/1993.) Prema odredbi II. te Odluke, “Tekstovi mnogostranih međunarodnih ugovora iz točke I. ove Odluke, objavljeni u službenim glasilima država sljednica, važe i primjenjuju se kao službeni tekstovi do objave službenih tekstova tih međunarodnih ugovora na hrvatskom jeziku u Narodnim novinama - Međunarodni ugovori.” Službeni tekst Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima objavljen je u Službenom listu SFRJ, br. 7/1971., i još uvijek je jedini službeni prijevod.

² Petričušić A.; Šimonović Einwalter T., Priručnik o ljudskim pravima s naglaskom na zaštitu prava nacionalnih manjina. Centar za mirovne studije, Zagreb, 2013., str. 43. – 47.

etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja različita od drugih građana i vodi ih želja za očuvanjem tih obilježja.“³

Ustav Republike Hrvatske⁴ u izvorišnim odredbama izrijekom navodi 22 nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj: Srbi, Česi, Slovaci, Talijani, Mađari, Židovi, Nijemci, Austrijanci, Ukrajinci, Rusini, Bošnjaci, Slovenci, Crnogorci, Makedonci, Rusi, Bugari, Poljaci, Romi, Rumunji, Turci, Vlasi i Albanci. Tekst izvorišnih odredaba u ovom je dijelu nekoliko puta mijenjan te na simboličnoj razini utvrđuje višenacionalnost hrvatskog društva. Zaštita prava nacionalnih manjina u nacionalno miješanim političkim zajednicama važna je za opstanak demokratskog ustavnog poretka te se u svim modernim demokratskim ustavima proglašava načelo nacionalne ravnopravnosti kojim se jamče individualna prava svakom građaninu kao pojedincu pa tako i članovima nacionalnih manjina.

Unutar države, prava i položaj nacionalnih manjina prvenstveno se uređuju ustavom, ali i zakonima. U Republici Hrvatskoj uređuju se Ustavom, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina te drugim posebnim zakonima. Ustav jamči ravnopravnost pripadnicima svih nacionalnih manjina, slobodu izražavanja nacionalne pripadnosti, slobodno služenje svojim jezikom i pismom te kulturnu autonomiju.⁵ Jamstva pravima nacionalnih manjina ojačana su odredbom ustavnog članka prema kojem Hrvatski sabor donosi zakone kojima se uređuju prava nacionalnih manjina dvotrećinskom većinom glasova svih zastupnika.⁶ Riječ je o posebnoj većini koja se zahtijeva i za izmjenu Ustava, ali u zakonodavnom postupku po kojem se donose organski zakoni. Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina osobito se jamči zastupljenost u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosudnim tijelima, sudjelovanje u javnom životu i

³ Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina (dalje u tekstu UZPNM), NN 155/02, 47/10, 80/10, 93/11, 93/11, čl. 5.

⁴ Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14

⁵ Ibid, čl. 15.

⁶ Ibid, čl. 82.

upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.⁷ Položaj nacionalnih manjina uređuje se i međunarodnim pravom; osim multilateralim ugovorima koji su sklopljeni pod okriljem organizacije Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe i sklopljenim bilateralnim ugovorima s Italijom, Mađarskom, Češkom, Austrijom, Srbijom i Crnom Gorom⁸ koji se odnose na prava nacionalnih manjina, prilikom sklapanja kojih se Republika Hrvatska zalaže da se njima stvaraju i unaprjeđuju uvjeti potrebni za održavanje i razvijanje kulture pripadnika nacionalnih manjina te očuvanje bitnih sastojnica njihove samobitnosti, odnosno njihove vjere, jezika, tradicije i kulturne baštine.⁹

Pripadnici nacionalnih manjina biraju svoje predstavnike radi sudjelovanja u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama samouprave koji predstavljaju model političke participacije nacionalnih manjina na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini vlasti. Vijeća nacionalnih manjina biraju se u jedinicama samouprave na čijem području pripadnici pojedine nacionalne manjine sudjeluju s najmanje 1,5% u ukupnom stanovništvu jedinice samouprave, u jedinicama lokalne samouprave na čijem području živi više od 200 pripadnika pojedine nacionalne manjine te u jedinicama područne (regionalne) samouprave na čijem području živi više od 500 pripadnika pojedine nacionalne manjine. Predstavnik nacionalnih manjina bira se u onim jedinicama samouprave na čijem području živi najmanje 100 pripadnika pojedine nacionalne manjine. Ustavnim zakonom propisan je i broj članova vijeća nacionalnih manjina; u vijeće nacionalnih manjina općine bira se 10 članova, u vijeće nacionalnih manjina grada bira se 15, a u vijeće nacionalnih manjina županije bira se 25 članova pripadnika nacionalnih manjina.¹⁰

⁷ UZPNM, čl. 7.

⁸ Vidi pregled značajnih ugovora kojima je RH pristupila u: Brošura o Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina. WYG savjetovanje, Zagreb, 2017., str. 3. – 5.

⁹ UZPNM, čl. 6.

¹⁰ UZPNM, čl. 23. – 24.

Usvajanjem Zakona o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u ožujku 2019. godine po prvi je puta u posebnom zakonu uređen postupak izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, čime je izvršena obveza iz Zakona o lokalnim izborima.¹¹ Stupanjem na snagu Zakona o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina prestaju važiti odredbe Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koje se odnose na izbore za članove vijeća nacionalnih manjina i predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama.¹²

U ovom radu obradit ću postupak provođenja izbora za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, nadležnost vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, analizirati provedene izbore za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina i razloge zašto novo zakonsko uređenje nije doprinijelo većem odazivu birača na izborima te se osvrnuti na utjecaj vijeća i predstavnika nacionalnih manjina na lokalni razvoj.

2. NADLEŽNOST VIJEĆA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju s Europskom unijom, Republika Hrvatska se obvezala donijeti novi Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina. Donošenjem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina 2002. godine

¹¹ Zakon o lokalnim izborima, NN 144/12, 121/16, 98/19, 42/20, 144/20, 37/21, čl. 136. koji glasi: „Postupak izbora članova vijeća nacionalnih manjina i predstavnika nacionalnih manjina koji se biraju u jedinicama sukladno odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina uredit će se posebnim zakonom. Do stupanja na snagu novog zakona na snazi ostaju odredbe Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (»Narodne novine«, br. 33/01., 10/02., 155/02., 45/03., 43/04., 40/05., 44/05., 109/07. i 24/11.) koje se odnose na izbore za članove vijeća nacionalnih manjina i predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama te odredbe o izboru članova predstavničkih tijela u dijelu odgovarajuće primjene na izbore za članove vijeća nacionalnih manjina i predstavnike nacionalnih manjina.”

¹² Zakon o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina (u daljnjem tekstu ZIVPNM), NN 25/19, čl. 106.

normirano je ostvarivanje zaštite prava pripadnika nacionalnih manjina. Broj manjinskih zastupnika u Saboru povećan je s pet na osam, a manjine su dobile pravo biranja svojih predstavnika u tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave te su ustanovljene i dvije nove institucije – vijeća i predstavnici nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. Osnovan je i Savjet za nacionalne manjine radi sudjelovanja nacionalnih manjina u javnom životu Republike Hrvatske.¹³ Na taj su način pripadnici nacionalnih manjina uključeni u politički život zajednice, omogućuje im se zastupljenost u političkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te sudjelovanje prilikom kreiranja odluka o pitanjima značajnim za prava i interese nacionalnih manjina.

S ciljem unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalnih manjina u društvu, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina uređeno je pravo pripadnika nacionalnih manjina da biraju vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina biraju se radi ostvarivanja sudjelovanja pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima u općinama, gradovima i županijama za područja na kojima se biraju. Shodno tome, vijeća i predstavnici nacionalnih manjina trebali bi osigurati bolji položaj pripadnicima nacionalnih manjina u zajednicama u kojima djeluju i zauzeti se za uzimanje u obzir razvoja manjinskih prava i interesa prilikom donošenja općih akata jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kojima se uređuju manjinska pitanja. Članovi vijeća nacionalnih manjina i predstavnici nacionalnih manjina biraju se neposredno, tajnim glasovanjem, za razdoblje od četiri godine. U vijeće nacionalnih manjina općine bira se 10 članova, u vijeće nacionalnih manjina grada bira se 15, a u vijeće nacionalnih manjina županije bira se 25 članova pripadnika nacionalne manjine. U slučaju neispunjenja uvjeta za izbor vijeća nacionalnih manjina, bira se predstavnik

¹³ Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Dostupno na: <https://pravamanjina.gov.hr/provedba-ustavnog-zakona-o-pravima-nacionalnih-manjina-u-republici-hrvatskoj/583> (22. 08. 2022.)

nacionalnih manjina u takvoj jedinici samouprave.¹⁴ Vijeće nacionalne manjine je neprofitna pravna osoba koja svojstvo pravne osobe stječe upisom u Registar¹⁵ vijeća nacionalnih manjina, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina kojeg vodi Ministarstvo uprave. U registar se upisuju i predstavnici nacionalnih manjina koji ne stječu svojstvo pravne osobe te drugi oblici udruživanja nacionalnih manjina koji se osnivaju sukladno međunarodnim ugovorima. Vijeća nacionalnih manjina obnašaju svoj mandat pod nazivom koji mora sadržavati naziv nacionalne manjine koja ih je izabrala i koju predstavljaju te naziv jedinice samouprave za područje na kojem su izabrani. Naziv vijeća nacionalne manjine mora biti na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu te na jeziku i pismu kojim se služi nacionalna manjina koja ga je osnovala. Članovi vijeća nacionalne manjine tajnim glasovanjem biraju predsjednika vijeća i osobu koja će zamjenjivati predsjednika u slučaju njegove odsutnosti ili spriječenosti. Vijeće nacionalne manjine donosi statut kojim se uređuju pitanja važna za rad vijeća. Sredstva za rad vijeća, uključujući sredstva za obavljanje administrativnih poslova osiguravaju jedinice samouprave, a mogu osigurati i sredstva za provođenje određenih aktivnosti utvrđenih programom rada vijeća nacionalne manjine. Za ostvarivanje određenih programa vijeća nacionalnih manjina sredstva se mogu osigurati u državnom proračunu Republike Hrvatske. Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina sredstva mogu ostvarivati i od svoje imovine, donacija, poklona, nasljedstva...Članovi vijeća nacionalne manjine svoje dužnosti obavljaju, u pravilu, na dobrovoljnoj osnovi te primaju naknadu troškova koje su imali u obavljanju poslova za vijeće i nagradu ako to odobri ministar nadležan za poslove opće uprave.¹⁶

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina propisuje prava vijeća nacionalnih manjina u jedinicama samouprave:

¹⁴ UZPNM, čl. 23. – 24.

¹⁵ Ministarstvo pravosuđa i uprave, dostupno na: <https://mpu.gov.hr/registar-vijeca-koordinacija-vijeca-i-predstavnika-nacionalnih-manjina/22217> (22. 08. 2022.)

¹⁶ UZPNM, čl. 25. – 30.

- pravo predlagati tijelima jedinice samouprave mjere za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine u državi ili na nekom njenom području, uključujući davanje prijedloga općih akata kojima se uređuju pitanja od značaja za nacionalnu manjinu tijelima koja ih donose;
- pravo isticati kandidate za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima jedinica samouprave;
- pravo biti obaviješteni o svakom pitanju o kome će raspravljati radna tijela predstavničkog tijela jedinice samouprave, a tiče se položaja nacionalne manjine;
- pravo davati mišljenja i prijedloga na programe radijskih i televizijskih postaja na lokalnoj i regionalnoj razini namijenjenih nacionalnim manjinama ili na programe koji se odnose na manjinska pitanja.¹⁷

Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina vrlo je usko propisana nadležnost vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama samouprave. Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina imaju savjetodavnu ulogu u odnosu na prihvaćanje općih akata tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u područjima koja se odnose na zaštitu prava i interesa nacionalnih manjina, koja se ogleda u tome da tijela jedinica imaju obvezu razmotriti, ali ne i prihvatiti njihova mišljenja i prijedloge. Nositelji izvršnih vlasti u jedinicama samouprave dužni su u pripremi prijedloga općih akata od vijeća nacionalnih manjina na njihovu području zatražiti mišljenje i prijedloge o odredbama kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina. Ako vijeće nacionalne manjine smatra da je opći akt jedinice samouprave ili neka njegova odredba protivan Ustavu, Ustavnom zakonu ili posebnim zakonima kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina, dužno je o tome obavijestiti Ministarstvo uprave, nositelje izvršnih vlasti jedinica samouprave i Savjet za nacionalne manjine. Ministarstvo uprave, ako ocijeni da je osporavani opći akt ili neka njegova odredba protivan propisima kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina, obustavit će njegovu primjenu u roku od osam dana. Ministarstvo uprave prosljeđuje Vladi Republike Hrvatske odluku o obustavi od

¹⁷ UZPNM, čl. 31.

primjene općeg akta s prijedlogom za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom i zakonom pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske i o tome obavještava jedinicu samouprave.¹⁸

Kako navode Mikić, Japec, Karajić, Protulipac, Sesvečan, Tihomirović, samo je u nekim jedinicama samouprave zaživjela pozitivna praksa da se vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina dostavljaju prijedlozi svih akata koji će se razmatrati na sjednicama predstavničkog tijela jedinice samouprave, kao i da im se upućuju pozivi da prisustvuju sjednicama predstavničkog tijela.¹⁹ Iz navedenog proizlazi zaključak da vijeća i predstavnici nacionalnih manjina prisustvuju i sudjeluju u radu predstavničkih tijela jedinica samouprave samo u onoj mjeri u kojoj ih jedinice samouprave obavještavaju o postupku pripreme općih akata, mjerama i odlukama koje donose. Da bi se vijeća i predstavnici nacionalnih manjina uključili u procese odlučivanja o pitanjima važnima za interese i prava nacionalnih manjina, potrebno je da članovi vijeća i predstavnici budu upoznati s mnogim propisima i procedurama, za što oni, ovisno o kojoj manjini je riječ, često nemaju kapaciteta. Spremnost na suradnju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave s vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina ovisna je i o društvenoj zajednici, pojedinoj nacionalnoj manjini, stupnju prihvaćenosti nacionalnih manjina u društvu, ekonomskim prilikama i kulturnoj tradiciji zajednice.

Savjetodavna uloga vijeća i predstavnika nacionalnih manjina može se sagledati i u širem kontekstu koji nije isključivo povezan s ostvarivanjem specifičnih prava i interesa nacionalnih manjina, kao npr. davanje savjeta, mišljenja i komentara na prijedloge lokalnih razvojnih i infrastrukturnih projekata i programa koji su od interesa za širu zajednicu, uključujući i pripadnike nacionalnih manjina.²⁰ Budući da je Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina omogućeno pravo vijećima nacionalnih manjina da predlažu lokalnim i regionalnim tijelima opće akte o

¹⁸ UZPNM, čl. 32.

¹⁹ Mikić Lj.; Japec L.; dr.sc. Karajić N.; Protulipac M.; Sesvečan T.; Tihomirović T., Priručnik za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina. WYG savjetovanje, Zagreb, 2017., str. 36.

²⁰ Ibid.

pitanjima od značaja za prava i interese nacionalnih manjina, to zapravo znači da su vijeća nacionalnih manjina bitan sudionik u kreiranju lokalnih politika za cjelokupnu zajednicu. Iako Republika Hrvatska ima jedno od najboljih zakonskih uređenja očuvanja manjinskih prava i sloboda u regiji i u Europskoj uniji, ostaje prostora za učinkovitije djelovanje institucija nacionalnih manjina; proširenjem njihovih ovlaštenja koja nadilaze savjetodavnu ulogu, poticanjem na jaču suradnju manjina i jedinica samouprave. Nedostatak suradnje uvjetovan je i formalnim prihvaćanjem institucija nacionalnih manjina od strane pojedinih jedinica samouprave, kao i s druge strane, nedostatkom djelovanja manjinskih političkih predstavnika. Važnost djelatnosti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina treba shvatiti, ne samo s gledišta pripadnika nacionalnih manjina, već i za dobrobit razvoja i interesa cjelokupne lokalne zajednice. S ciljem unaprjeđenja zajedničkog suživota manjina i većina u lokalnoj zajednici potrebno je uspostaviti adekvatnu komunikaciju, kako između članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, tako i u odnosima s vanjskim dionicima, interesno utjecajnim skupinama s kojima su vijeća dužna komunicirati na temelju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i drugih propisa.²¹

Radi usklađivanja i unaprjeđivanja zajedničkih interesa, dva ili više vijeća i predstavnika nacionalnih manjina osnovanih u istoj jedinici samouprave, odnosno dva ili više vijeća i predstavnika nacionalnih manjina osnovanih u različitim jedinicama samouprave, mogu osnovati koordinaciju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Kroz koordinaciju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina usuglašavaju se pitanja iz djelokruga vijeća. Koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina osniva se potpisivanjem sporazuma vijeća i predstavnika nacionalnih manjina o osnivanju koordinacije, koja se upisuje u Registar vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, čime stječe svojstvo neprofitne pravne osobe.²²

²¹ Ibid, str. 49. – 51.

²² Ibid, str. 40. – 42.

3. IZBOR VIJEĆA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA

Zakonom o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina iz 2019. godine po prvi je puta posebnim zakonom uređen postupak izbora vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Do stupanja na snagu Zakona o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina na snazi su bile odredbe Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i Zakona o lokalnim izborima koje su se odnosile na izbor vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama samouprave. Institucije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina ustanovljene su Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina iz 2002. godine. Petričušić tako navodi da je unatoč čestim kritikama iz redova manjinskih zajednica i njihovih političkih predstavnika bilo potrebno nekoliko izmjena vlasti da se shvati nužnost uređenja izbornog postupka vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, ali i nadležnosti tih tijela koja djeluju u političkom prostoru jedinica samouprave.²³ Međutim, i dalje se može uočiti niz nedostataka i zakonsko uređenje smatrati nedovoljno određenim.

3.1. Opći uvjeti za izbor vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Općim odredbama Zakon o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina propisuje da se pravo na izbor članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina određuje sukladno odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Članovi vijeća i predstavnici nacionalnih manjina biraju se neposredno, tajnim glasovanjem, na razdoblje od četiri godine, a prava i dužnosti članova vijeća nacionalnih manjina započinju danom konstituiranja vijeća, dok prava i dužnosti predstavnika nacionalnih manjina započinju prvog radnog dana koji slijedi danu objave konačnih rezultata izbora. Aktivno biračko pravo, odnosno pravo birati članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, imaju hrvatski državljani s

²³ Petričušić A., Provedba izbora za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, Zagrebačka pravna revija, Vol. 10, No. 1, 2021., str. 7. – 9.

navršениh 18 godina života koji su u registru birača upisani kao pripadnici nacionalne manjine koje imaju pravo na vijeće, odnosno na predstavnika u jedinici te koji imaju prijavljeno prebivalište na području jedinice u kojoj se izbori provode. Pasivno biračko pravo, odnosno pravo biti biran za člana vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, ima hrvatski državljanin koji na dan podnošenja prijedloga liste kandidata, odnosno kandidature nadležnom izbornom povjerenstvu ima navršениh 18 godina života, upisan je u registru birača kao pripadnik nacionalne manjine koja ima pravo na vijeće, odnosno na predstavnika u jedinici i ima prijavljeno prebivalište na području jedinice u kojoj se izbori provode.²⁴ Vlada Republike Hrvatske raspisuje izbore odlukama kojima se određuje dan provedbe izbora i jedinice u kojima će se provesti izbori za članove vijeća nacionalnih manjina, odnosno izbori za predstavnike nacionalnih manjina. Umjesto dotadašnjeg ljetnog termina, izbori za članove vijeća, odnosno predstavnike nacionalnih manjina održavat će se istodobno, prve nedjelje u svibnju, svake četvrte godine.²⁵

3.2. Kandidiranje na izborima za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina

Zakon definira pojam kandidiranja kao postupak predlaganja lista kandidata i kandidatura od strane ovlaštenih predlagatelja; udruga nacionalnih manjina koje su osnovane radi zaštite nacionalnih manjina, a koje su upisane u Registar udruga Republike Hrvatske i pripadnika nacionalnih manjina – birača.²⁶ Pravo predlaganja lista kandidata odnosno kandidatura ima u općini najmanje 20 pripadnika nacionalne manjine, u gradu najmanje 30 pripadnika nacionalne manjine, u županiji i Gradu Zagrebu najmanje 50 pripadnika nacionalne manjine.²⁷ Zabrana kandidiranja za člana vijeća, odnosno predstavnika nacionalnih manjina i njihove zamjenike određuje se za birače koji su policijski službenici i djelatne vojne osobe, odnosno za birače koji istodobno u istoj jedinici u kojoj se provode izbori obnašaju dužnost općinskog

²⁴ ZIVPNM, čl. 2. – 4.

²⁵ ZIVPNM, čl. 6. – 7.

²⁶ ZIVPNM, čl. 8.

²⁷ ZIVPNM, čl. 10.

načelnika, gradonačelnika, župana, odnosno njegovog zamjenika koji je izabran istodobno s njim. Propisana je i zabrana višestrukog kandidiranja, tako da nitko ne može istovremeno biti kandidat na više predloženih lista kandidata za izbor članova vijeća nacionalnih manjina niti kandidat na više predloženih kandidatura za izbor predstavnika nacionalnih manjina na istim izborima, u istoj izbornoj jedinici.²⁸ Zabrana višestrukog kandidiranja ne odnosi se, dakle, na kandidiranje za člana vijeća odnosno predstavnika nacionalne manjine u različitim izbornim jedinicama.

Prijedlozi lista kandidata i kandidatura dostavljaju se nadležnom izbornom povjerenstvu. Predlagatelj liste kandidata može predložiti u općini najviše 10, a najmanje 6 kandidata, u gradu najviše 15, a najmanje 8 kandidata, u županiji i Gradu Zagrebu najviše 25, a najmanje 13 kandidata. Za svakog kandidata navode se ime i prezime, nacionalnost, adresa prebivališta, datum rođenja, OIB i spol te se dostavlja očitovanje o prihvaćanju kandidature, ovjereno kod javnog bilježnika ili nadležnog izbornog povjerenstva.²⁹

Po utvrđivanju pravovaljanosti predloženih lista kandidata odnosno kandidatura, nadležno izorno povjerenstvo sastavlja zbirnu listu koja sadrži redni broj te ime i prezime svih pravovaljano predloženih kandidata za članove vijeća odnosno predstavnika nacionalne manjine i njihovih zamjenika.³⁰ Izbori se neće održati ako nadležno izorno povjerenstvo ne zaprimi niti jednu pravovaljanu listu kandidata odnosno kandidaturu, o čemu nadležno izorno povjerenstvo donosi odluku.³¹

Izborna promidžba počinje prvog dana od dana objave zbirnih lista, a vodi se slobodno, otvoreno i javno. Zakon definira izbornu promidžbu kao radnje sudionika izborne promidžbe koje se poduzimaju u razdoblju izborne promidžbe, a kojima se predstavljaju izborni programi i pozivaju birači na glasovanje za određene kandidate. Vlada Republike Hrvatske odlukom utvrđuje visinu naknade troškova izborne

²⁸ ZIVPNM, čl. 11. – 12.

²⁹ ZIVPNM, čl. 13. – 14.

³⁰ ZIVPNM, čl. 19.

³¹ ZIVPNM, čl. 21.

promidžbe koju donosi istodobno s odlukom o raspisivanju izbora. Pravo na naknadu troškova izborne promidžbe ostvaruje se nakon objave konačnih rezultata izbora, a sredstva se osiguravaju u proračunu jedinice na čijem području se izbori provode.³²

3.3. Provedba izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina

Izborna tijela za provedbu izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina su Državno izborno povjerenstvo, Izorno povjerenstvo Grada Zagreba, županijska, gradska i općinska izborna povjerenstva te birački odbori.³³

Državno izborno povjerenstvo imenuje županijska izborna povjerenstva i Izorno povjerenstvo Grada Zagreba. Županijsko izborno povjerenstvo imenuje gradska i općinska izborna povjerenstva na svom području. Izborna povjerenstva čine predsjednik, potpredsjednik i četiri člana, a odluke donose većinom glasova svih članova.³⁴

Birački odbor je izorno tijelo koje neposredno provodi izbore na biračkom mjestu te osigurava pravilnost i tajnost glasovanja, a čine ga predsjednik, potpredsjednik i četiri člana. Članove biračkih odbora imenuju Izorno povjerenstvo Grada Zagreba, gradska i općinska izborna povjerenstva na svom području. Birački odbor donosi svoje odluke većinom glasova svih članova.³⁵

Članovi izbornih tijela imaju pravo na naknadu za svoj rad iz sredstava koja se osiguravaju u proračunima jedinica, a čiju visinu utvrđuje Vlada Republike Hrvatske, na osnovi prijedloga Državnog izbornog povjerenstva, posebnom odlukom koju donosi istovremeno s odlukom o raspisivanju izbora.³⁶

³² ZIVPNM, čl. 27. – 29.

³³ ZIVPNM, čl. 30.

³⁴ ZIVPNM, čl. 34 – 35. i čl. 37.

³⁵ ZIVPNM, čl. 42. – 44. i čl. 46.

³⁶ ZIVPNM, čl. 47.

Biračko mjesto je definirano kao prostor u kojem se obavlja glasovanje. Biračka mjesta određuju nadležna izborna povjerenstva na svom području. Prilikom određivanja biračkih mjesta vodi se računa o prostornoj udaljenosti biračkog mjesta, broju birača u jedinici, pristupačnosti biračkog mjesta osobama s invaliditetom te o veličini prostorije za glasovanje na biračkom mjestu.³⁷

Članovi vijeća nacionalnih manjina biraju se većinskim izbornim sustavom, tako da cijelo područje jedinice čini jednu izbornu jedinicu. Sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, u vijeće nacionalnih manjina općine bira se 10 članova, u vijeće nacionalnih manjina grada bira se 15, a u vijeće nacionalnih manjina županije, odnosno Grada Zagreba bira se 25 članova pripadnika nacionalne manjine. Izabrani su kandidati redoslijedom dobivenog najvećeg broja glasova birača koji su glasovali. Ako se zbog istog broja dobivenih glasova kandidata ne može utvrditi broj izabranih kandidata, izabranima će se smatrati manji broj kandidata od broja članova vijeća nacionalnih manjina, s tim da ne može biti izabrano manje od 6 članova u vijeću nacionalne manjine općine, 8 članova u vijeću nacionalne manjine grada, 13 članova u vijeću nacionalne manjine županije, odnosno Grada Zagreba. Drugi krug glasovanja održat će se četrnaesti dan nakon prvog kruga glasovanja, ako bi zbog istog broja dobivenih glasova pojedinih kandidata broj članova vijeća bio manji od najmanjeg propisanog broja. Izbor se u drugom krugu obavlja između kandidata koji se u prvom krugu glasovanja smatraju neizabranima zbog istog broja dobivenih glasova.³⁸ Odredbe o izboru članova vijeća primjenjuju se na odgovarajući način na izbor predstavnika nacionalnih manjina.³⁹

Glasovanje se obavlja osobno glasačkim listićem na biračkim mjestima na području općine, grada, županije i Grada Zagreba te se glasa samo za kandidate navedene na glasačkom listiću. Glasački listić popunjava se tako da se na izborima za članove vijeća nacionalne manjine zaokruži redni broj ispred imena najmanje jednog, a

³⁷ ZIVPNM čl. 49. – 51.

³⁸ ZIVPNM, čl. 53.

³⁹ ZIVPNM, čl. 54.

najviše onoliko kandidata koliko ih se bira u toj jedinici, a na izborima za predstavnika nacionalne manjine tako da se zaokruži redni broj ispred imena jednog kandidata za kojeg se glasuje.⁴⁰

Obveza je biračkog odbora da uredi prostorije biračkog mjesta, u pravilu dan prije izbora, a najkasnije jedan sat prije početka glasovanja te da provjeri je li sav promidžbeni materijal vezan uz izbornu promidžbu uklonjen s biračkog mjesta i iz njegove neposredne blizine, a u protivnom će ga ukloniti⁴¹. Novina je ovog Zakona da nisu propisane odredbe o izbornoj šutnji kao u ostalim zakonskim izvorima koji uređuju izbore. Svakom biraču koji pristupi glasovanju, birački odbor je dužan utvrditi identitet uvidom u javnu ispravu s fotografijom i provjeriti je li upisan u izvadak iz popisa birača za to biračko mjesto.⁴² Ako birač zbog kakve tjelesne mane ili zbog toga što je nepismen, ne bi mogao samostalno glasovati, može doći na biračko mjesto s drugom osobom koja je pismena i koja će po njegovoj ovlasti i uputi glasovati.⁴³ Birački odbor će omogućiti biraču koji zbog teže bolesti, tjelesnog oštećenja ili nemoći nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto, glasovanje na adresi njegova prebivališta, gdje će ga posjetiti najmanje dva člana biračkog odbora.⁴⁴ Obveza je biračkog odbora, nakon glasovanja, najprije prebrojiti neupotrijebljene glasačke listiće, staviti ih u posebnu omotnicu i zatvoriti. Nakon toga se utvrđuje ukupan broj birača koji su pristupili glasovanju na tom biračkom mjestu prema izvratku iz popisa birača. Naposljetku, birački odbor će otvoriti glasačku kutiju i prebrojiti glasačke listiće.⁴⁵ Ako se nakon prebrojavanja glasačkih listića utvrdi da je njihov broj jednak ili manji od utvrđenog broja birača koji su pristupili glasovanju, broj glasova će se na tom biračkom mjestu utvrditi prema broju glasačkih listića, dok će u slučaju većeg broja glasačkih listića, birački odbor o tome sastaviti službenu bilješku u zapisniku o radu biračkog odbora te utvrditi broj

⁴⁰ ZIVPNM, čl. 55.

⁴¹ ZIVPNM, čl. 58.

⁴² ZIVPNM, čl. 60.

⁴³ ZIVPNM, čl. 61.

⁴⁴ ZIVPNM, čl. 62.

⁴⁵ ZIVPNM, čl. 63.

glasova prema broju glasačkih listića.⁴⁶ Moram primijetiti da ovu novinu u izbornom zakonodavstvu ne smatram prihvatljivom jer mi se čini da otvara put nepavilnostima u postupku glasovanja te sam mišljanja da je primjerenije prethodno uređenje prema kojem bi se u slučaju većeg broja glasačkih listića birački odbor raspuštao te imenovao novi i ponavljalo glasovanje na tom biračkom mjestu.

Ako je u zapisniku o radu unesena službena bilješka da je nakon prebrojavanja glasačkih listića utvrđeno da je njihov broj veći od broja birača koji su pristupili glasovanju, nadležno izborno povjerenstvo utvrdit će je li višak glasačkih listića mogao utjecati na rezultat izbora. Ovisno o utjecaju viška glasačkih listića na rezultat izbora, podaci iz zapisnika o radu unijet će se u informatički sustav, odnosno odredit će se ponavljanje glasovanja na tom biračkom mjestu, koje će se održati sedmog dana od dana prvog glasovanja.⁴⁷

3.4. Utvrđivanje rezultata izbora i zaštita izbornog prava

Rezultate izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina utvrđuju nadležna izborna povjerenstva. Za trajanja glasovanja nadležno izborno povjerenstvo objavljuje privremene podatke o broju birača izašlih na izbore, a nakon zatvaranja biračkih mjesta privremene i nepotpune rezultate izbora.⁴⁸ Rezultati izbora postaju konačni istekom rokova za zaštitu izbornog prava, odnosno danom donošenja odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske povodom žalbe podnesene u postupku zaštite izbornog prava.⁴⁹

Financijska sredstva za pokriće troškova izbora pojedine jedinice osiguravaju se u proračunu te jedinice, dok se sredstva potrebna za izvršenje obveza Državnog izbornog povjerenstva osiguravaju u državnom proračunu Republike Hrvatske. Nadležno izborno povjerenstvo objavit će na mrežnim stranicama jedinice cjelovito

⁴⁶ ZIVPNM, čl. 64.

⁴⁷ ZIVPNM, čl. 70.

⁴⁸ ZIVPNM, čl. 74. – 75.

⁴⁹ ZIVPNM, čl. 78.

izvješće o visini troškova u roku od 30 dana od dana objave konačnih rezultata izbora.⁵⁰

Prije zakonskog uređenja promatranja izbora za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, Državno izborno povjerenstvo je donosilo posebnu obvezatnu uputu vezanu uz promatranje izbora.⁵¹ Zakon propisuje da pravo promatrati izbore imaju promatrači udruga nacionalnih manjina koje su predložile liste kandidata, odnosno kandidature za članove vijeća i/ili predstavnika nacionalne manjine, promatrači pripadnika nacionalnih manjina – birača koji su predložili liste kandidata, odnosno kandidature za članove vijeća i/ili predstavnika nacionalne manjine, promatrači udruga registriranih u Republici Hrvatskoj koje djeluju na području neovisnog promatranja izbora i/ili promicanja ljudskih i građanskih prava (domaći promatrači) i promatrači međunarodnih organizacija koje se bave promatranjem izbora, diplomatskokonzularnih predstavništava u Republici Hrvatskoj, međunarodnih udruženja izbornih tijela te izbornih tijela iz drugih država (strani promatrači).⁵² Zahtjev za promatranje izbora podnosi se nadležnom županijskom izbornom povjerenstvu, odnosno Izbornom povjerenstvu Grada Zagreba, a strani promatrači zahtjev za promatranje izbora podnose Državnom izbornom povjerenstvu. Promatranje izbora odobrava se rješenjem nadležnog izbornog povjerenstva te se promatraču izdaje službena iskaznica.⁵³ Zakonom su propisana prava i obveze promatrača⁵⁴, kao i obveza izbornih tijela da promatračima omoguće promatranje i praćenje svoga rada. Promatranje se ne može isključiti, ali se smije ograničiti broj promatrača ako nedostatak prostora ili drugi razlozi ne dopuštaju promatranje svim promatračima.⁵⁵

⁵⁰ ZIVPNM, čl. 79

⁵¹ Petričušić A., *Provedba izbora za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina*, Zagrebačka pravna revija, Vol. 10, No. 1, 2021., str. 19. – 20.

⁵² ZIVPNM, čl. 80.

⁵³ ZIVPNM, čl. 81. – 82.

⁵⁴ ZIVPNM, čl. 83

⁵⁵ ZIVPNM, čl. 84.

Zakon propisuje mogućnost podnošenja prigovora nadležnom izbornom povjerenstvu zbog nepravilnosti u izbornom postupku. Prigovor mogu podnijeti udruge nacionalnih manjina koje su predložile listu kandidata, odnosno kandidaturu na izborima, kandidati, najmanje 100 birača ili najmanje 5% birača izborne jedinice u kojoj se provode izbori.⁵⁶ Ako nadležno izborno povjerenstvo rješavajući o prigovoru utvrdi da je bilo nepravilnosti koje su bitno utjecale ili su mogle utjecati na rezultate izbora, poništiti će radnje i odrediti da se te radnje ponove.⁵⁷ Protiv rješenja nadležnog izbornog povjerenstva podnositelj prigovora ima pravo podnijeti žalbu Ustavnom sudu, a Ustavni sud je dužan donijeti odluku o žalbi u roku od 48 sati od dana njezina primitka.⁵⁸

3.5. Konstituiranje vijeća nacionalnih manjina

Mandat članova vijeća nacionalnih manjina izabranih na izborima počinje danom konstituiranja vijeća nacionalne manjine i traje do stupanja na snagu odluke Vlade Republike Hrvatske o raspisivanju izbora za članove vijeća nacionalnih manjina. Mandat predstavnika nacionalnih manjina počinje prvog radnog dana koji slijedi danu objave konačnih rezultata izbora i traje do stupanja na snagu odluke Vlade Republike Hrvatske o raspisivanju izbora za predstavnike nacionalnih manjina.⁵⁹ Zakon propisuje slučajeve kad članu vijeća i predstavniku nacionalne manjine prestaje mandat:

- ako u istoj jedinici bude izabran za općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana ili njegova zamjenika, danom stupanja na izabranu dužnost
- ako podnese ostavku, danom dostave pisane ostavke ovjerene kod javnog bilježnika
- ako je pravomoćnom sudskom odlukom potpuno lišen poslovne sposobnosti, danom pravomoćnosti sudske odluke

⁵⁶ ZIVPNM, čl. 94.

⁵⁷ ZIVPNM, čl. 96.

⁵⁸ ZIVPNM, čl. 98.

⁵⁹ ZIVPNM, čl. 101.

- ako je pravomoćnom sudskom presudom osuđen na bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju dužem od 6 mjeseci, danom pravomoćnosti sudske presude
- ako mu prestane prebivalište na području jedinice u kojoj je izabran, danom prestanka prebivališta
- ako se kao pripadnik nacionalne manjine briše iz evidencije popisa birača na području za koje je izabran
- ako mu prestane hrvatsko državljanstvo, danom prestanka državljanstva
- smrću⁶⁰

Izabranog člana vijeća nacionalne manjine, kojem prestane mandat prije njegova redovita isteka, zamjenjuje prvi sljedeći neizabrani kandidat s najviše dobivenih glasova danom prestanka mandata. Ako u navedenom slučaju ima više neizabranih kandidata s jednakim brojem glasova zbog čega se ne može utvrditi koji bi od neizabranih kandidata trebao zamijeniti izabranog člana vijeća, vijeće nastavlja s radom bez zamjene izabranog člana vijeća, osim ako broj članova vijeća nakon prestanka mandata izabranog člana vijeća nije manji od najmanjeg broja članova vijeća propisanog zakonom, kada vijeće prestaje s radom. Ako ima više neizabranih kandidata s jednakim brojem glasova, izabranog člana vijeća mogu zamijeniti svi neizabrani kandidati s jednakim brojem dobivenih glasova, ali samo ako broj članova vijeća nakon takve zamjene ne prelazi najveći broj članova vijeća propisan zakonom. Izabranog predstavnika kojemu prestane mandat zamjenjuje zamjenik predstavnika koji je izabran istovremeno s njim sa svim pravima i dužnostima predstavnika nacionalne manjine, a koja započinju danom prestanka mandata predstavnika nacionalne manjine.⁶¹ Zakonom je ustanovljena institucija zamjenika predstavnika nacionalne manjine kao odgovor na one situacije kada bi predstavniku nacionalne manjine prestao mandat prije njegova redovitog isteka. Konstituirajuće sjednice vijeća nacionalnih manjina sazivaju župani, gradonačelnik Grada Zagreba, gradonačelnici i općinski načelnici u roku od 45 dana od objave konačnih rezultata izbora. Ovlašteni sazivač sazvat će novu konstituirajuću sjednicu u roku od 30 dana

⁶⁰ ZIVPNM, čl. 102.

⁶¹ ZIVPNM, čl. 103.

od dana kada je prethodna sjednica bila, odnosno trebala biti održana ako se vijeće nacionalne manjine ne konstituira na sjednici u propisanom roku. Ako se vijeće nacionalne manjine ne konstituira ni na toj sjednici, ovlašteni sazivač sazvat će novu konstituirajuću sjednicu u roku od osam dana nakon što se općini, gradu odnosno županiji dostavi pisani prijedlog izbora predsjednika vijeća potpisan od većine svih članova vijeća propisanih Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina. Za konstituiranje vijeća na konstituirajućoj sjednici potrebna je nazočnost najmanje većine svih članova vijeća propisanih Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina. Vijeće nacionalne manjine smatra se konstituiranim izborom predsjednika. Predsjednik vijeća bira se tajnim glasovanjem, većinom glasova svih članova vijeća.⁶²

4. PROVEDBA IZBORA VIJEĆA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA 2019. GODINE

U nedjelju, 5. svibnja 2019. godine održani su prvi izbori članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave sukladno Zakonu o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Drugi krug glasovanja na izborima vijeća nacionalnih manjina održan je 19. svibnja 2019. Vlada Republike Hrvatske donijela je 28. ožujka 2019. Odluku o raspisivanju izbora za članove vijeća nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave i Odluku o raspisivanju izbora za predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave⁶³, a stupile su na snagu 3. travnja 2019. Odluka Vlade Republike Hrvatske o izmjeni Odluke o raspisivanju izbora za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u

⁶² ZIVPNM, čl. 104.

⁶³ Odluka Vlade Republike Hrvatske od 28. ožujka 2019. o raspisivanju izbora za članove vijeća nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave i Odluka Vlade Republike Hrvatske od 28. ožujka 2019. o raspisivanju izbora za predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, NN 32/19

jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave⁶⁴ stupila je na snagu 11. travnja 2019. Državno izborno povjerenstvo je u provedbi izbora donijelo Odluke o imenovanju 20 županijskih izbornih povjerenstava te Izbornog povjerenstva Grada Zagreba, dok su županijska izborna povjerenstva imenovala 108 gradskih i 258 općinskih izbornih povjerenstava. Gradska i općinska izborna povjerenstva imenovala su 846 biračkih odbora. Ukupno je bilo raspisano 515 izbora za članove vijeća nacionalnih manjina i to 74 u županijama i Gradu Zagrebu, 171 u gradovima i 270 u općinama te 144 izbora za predstavnike nacionalnih manjina i to 89 u županijama i Gradu Zagrebu, 54 u gradovima i 1 u općini.⁶⁵

Prema podacima Državnog izbornog povjerenstva, mogućnost predložiti liste kandidata za članove vijeća nacionalnih manjina iskoristilo je ukupno 14 nacionalnih manjina. To su sljedeće nacionalne manjine: albanska, bošnjačka, crnogorska, češka, mađarska, makedonska, njemačka, romska, rusinska, slovačka, slovenska, srpska, talijanska i ukrajinska. Mogućnost predložiti kandidate za predstavnika nacionalne manjine iskoristilo je ukupno 20 nacionalnih manjina; albanska, austrijska, bošnjačka, bugarska, crnogorska, češka, mađarska, makedonska, njemačka, poljska, romska, rusinska, ruska, slovačka, slovenska, srpska, talijanska, turska, ukrajinska i židovska. Izbori članova vijeća nacionalnih manjina provedeni su u ukupno 19 županija, Gradu Zagrebu, 68 gradova i 108 općina. Izbori predstavnika nacionalnih manjina provedeni su u ukupno 19 županija, Gradu Zagrebu, 34 grada i jednoj općini. Drugi krug glasovanja održan je 19. svibnja, četrnaesti dan nakon održanog prvog kruga glasovanja u onim jedinicama lokalne samouprave u kojima bi, zbog jednakog broja dobivenih glasova pojedinih kandidata broj članova vijeća bio manji od šest članova u vijeću nacionalne manjine općine. Na izborima članova vijeća

⁶⁴ Izmjena Odluke o raspisivanju izbora za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, NN 37/19

⁶⁵ Službene stranice Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske, Informacija o rezultatima glasovanja na izborima članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave provedenih 5. i 19. svibnja 2019. Dostupno na: <https://www.izbori.hr/site/UserDocslmages/2019/Izbori%20clanova%20vijekac%20nac%20manjina%20i%20izbori%20predstavnikac%20nac%20manjina/Rezultati/Kona%C4%8Dni%20rezultati%20-%20Objava/2019%20Predgovor%20Naslovnica%20Informacija%20o%20rezultatima.pdf> (05. 09. 2022.), str. 2.-3.

nacionalnih manjina održanim 5. svibnja 2019. ukupno je glasovalo: na razini županija i Grada Zagreba 31.755 birača ili 12,61%, na razini gradova 13.086 birača ili 10,90% i na razini općina 14.204 birača ili 23,13%. U drugom krugu glasovanja na izborima članova vijeća nacionalnih manjina, održanim 19. svibnja 2019., koji je održan u 7 općina, pravo birati imalo je ukupno 948 birača od čega je glasovalo 124 birača ili 13,08%. Na izborima za predstavnike nacionalnih manjina ukupno je glasovalo: na razini županija i Grada Zagreba 1.288 birača ili 10,88%, na razini gradova 621 birač ili 13,86% i na razini općina 11 birača ili 10,68%.⁶⁶

Možemo se zapitati o razlozima izostanka ozbiljnijeg interesa birača unatoč zakonskom reguliranju izbornog postupka i zaključiti da je uzrok kontinuiranog slabog odaziva na glasovanje nedostatak povjerenja u rad institucija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Pripadnici nacionalnih manjina ne doživljavaju institucije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina važnima za unaprjeđivanje njihova položaja u zajednici. Unatoč financijskoj ovisnosti i ograničenim ovlastima, na vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina je da doprinose zaštiti kulturne autonomije manjinske zajednice, ali i da sudjeluju u kreiranju odluka lokalne vlasti koje mogu utjecati na kvalitetu života pripadnika manjina. Iako imaju samo savjetodavnu ulogu u kreiranju odluka, vijeća i predstavnici nacionalnih manjina trebaju biti bitan partner jedinicama samouprave u rješavanju specifičnih problema i potreba pripadnika manjina. Međutim, je li to baš tako? Suradnja nije u punoj mjeri prepoznata ni korištena, ni od strane manjina ni od strane jedinica samouprave. Lokalne jedinice ne koriste pomoć ovih institucija i priznaju ih samo formalno, a nedostaje i interes pripadnika manjina. Samo je u pojedinim jedinicama samouprave zaživjela pozitivna praksa da se vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina dostavljaju prijedlozi akata koji će se razmatrati na sjednicama predstavničkog tijela jedinice samouprave. Važno je za rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina uspostaviti adekvatnu komunikaciju s ostalim skupinama internih i vanjskih dionika. Mnogo je komunikacijskih kanala koji se mogu upotrijebiti u svrhu distribucije

⁶⁶ Ibid, str. 3. – 6.

informacija; konferencije za novinare, Internet stranice, društvene mreže, oglasne ploče, tribine i okrugli stolovi, kampanje.⁶⁷

Provedene izbore na temelju Zakona o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina i odaziv na glasovanje kritički su analizirali pojedini politički predstavnici nacionalnih manjina. Robert Jankovics, saborski zastupnik mađarske nacionalne manjine i potpredsjednik Kluba zastupnika nacionalnih manjina, smatra da je izlaznost “ovaj put generalno gledajući bila nezadovoljavajuća, ali uzroci tome prije svega leže u nedovoljnoj medijskoj promidžbi te određenim tehničkim uvjetima.”⁶⁸ Nadalje drži da može biti bitno bolje, kada se stvari dobro organiziraju, što pokazuju neki izuzeci, među kojima posebno ističe upravo mađarsku nacionalnu manjinu, koja je imala izlaznost veću od 40% (negdje čak i 60%) i to zahvaljujući dobroj promidžbi preko medija, ali i društvenih mreža.⁶⁹ Ermina Lekaj Prljaskaj, saborska zastupnica albanske, bošnjačke, crnogorske, makedonske i slovenske nacionalne manjine, konstatira da “nije bilo adekvatne promidžbe, nužnog osvješćivanja pripadnika nacionalnih manjina da je izlazak na izbore izuzetno važan, naravno, najprije za nacionalne manjine, ali i za širu zajednicu.”⁷⁰ Zvonko Kostelnik, član Savjeta za nacionalne manjine RH iz redova rusinske nacionalne manjine, izbore je ocijenio “zadovoljavajućima iako slab odaziv birača pokazuje da javnost i sami birači, pripadnici nacionalnih manjina, nisu u dovoljnoj mjeri upoznati sa konkretnim radom vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.”⁷¹ Ishak Hodžić, član Savjeta za nacionalne manjine RH iz redova bošnjačke nacionalne manjine, smatra da su održani izbori za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina “pokazali da je stanje dosta promijenjeno na bolje”.⁷² Nadalje navodi da su “u velikim sredinama izbori prerasli u pravo izbornu natjecanje što je i cilj, jer je bitno da se izaberu

⁶⁷ Mikić Lj.; Japec L.; dr.sc. Karajić N.; Protulipac M.; Sesvečan T.; Tihomirović T., Priručnik za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina. WYG savjetovanje, Zagreb, 2017., str. 49. – 54.

⁶⁸ Manjinski forum. Institut Stine, 2019. Dostupno na: <http://savjet.nacionalne-manjine.info/wp-content/uploads/2019/12/MANJINSKI-FORUM-2019.pdf?x62602> (23. 10. 2022.), str. 5.

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Ibid, str. 6.

⁷² Ibid, str. 7.

najbolji.”⁷³ Mirjana Galo, potpredsjednica Savjeta za nacionalne manjine RH iz redova srpske nacionalne manjine, navodi kako nažalost nema većeg napretka od ranijih izbora te da je odaziv vrlo mali i na izbore se ne javljaju najkvalitetniji ljudi, kao da ih izbjegavaju.⁷⁴ Tvrdi kako je za veću izlaznost na manjinske izbore “vrlo važno da se ljudima na najbolji način objasni što ti izbori znače za manjine, koje su njihove mogućnosti i koja je dobrobit, kako za manjine tako i za većinski narod. Mediji bi trebali više o tome govoriti i pisati, što do sada nije slučaj.”⁷⁵

5. SUDJELOVANJE VIJEĆA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA U LOKALNOM RAZVOJU

Treba spomenuti primjere dobre prakse u ostvarivanju uspješne suradnje između jedinica samouprave i vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

Na zajednički projekt Vijeća Europe i Europske unije “Unapređenje ljudskih prava i zaštita manjina u jugoistočnoj Europi” na temelju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina i Europske povelje za regionalne i manjinske jezike prijavljena su tri hrvatska grada (Čakovec, Pakrac i Pula) i tri općine (Bodganovci, Gračac i Kneževi Vinogradi) koji su tijekom 2015. godine dobili bespovratna sredstva u iznosu od 18.000 eura s ciljem poboljšanja ostvarivanja prava nacionalnih manjina na lokalnoj razini.⁷⁶ U Čakovcu je osnovana ženska romska udruga, u Puli su javni službenici unaprijedili znanje talijanskog jezika kako bi mogli pružiti kvalitetnije usluge, u općini Kneževi Vinogradi radilo se na osnaživanju identiteta mađarske, srpske i njemačke nacionalne manjine. Kao primjer uspješne suradnje može se spomenuti i grad Beli Manastir. Bjelovarsko – bilogorska županija, također primjer

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, dostupno na: <https://ljudskaprava.gov.hr/vijesti/objavljen-poziv-na-izrazavanje-interesa-za-opcine-u-okviru-zajednickog-projekta-europske-unije-i-vijeca-europe-unaprijedjenje-ljudskih-prava-i-zastite-manjina-u-jugoistocnoj-europi-/258> (10. 09. 2022.)

uspješne suradnje, je županija u kojoj žive čak 22 nacionalne manjine. U Splitu su odlukama Gradskog vijeća Grada Splita uređena prava i obveze Grada i vijeća i predstavnika nacionalnih manjina i pokrenuto nekoliko zajedničkih manifestacija i projekata. Grad Zagreb je vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina osigurao značajno bolje materijalne uvjete za rad, nego u drugim sredinama, no uspješnost suradnje se ne temelji isključivo na povoljnim financijskim prilikama, već na partnerskom odnosu i uzajamnom uvažavanju. Kao multikulturalnu sredinu treba ubrojiti i Rijeku koja se ističe po skrbi za nacionalne manjine.⁷⁷ Uspješnost suradnje u pojedinim jedinicama samouprave trebala bi poticajno djelovati i na druge sredine.

Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina⁷⁸ obvezuje države potpisnice na podnošenje izvješća Vijeću Europe o mjerama koje su poduzete za ostvarivanje načela izloženih u toj konvenciji. Vlada Republike Hrvatske podnijela je Vijeću Europe pet izvješća o provođenju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina. Tijekom razdoblja izvještavanja Republika Hrvatska napreduje u zaštiti prava nacionalnih manjina nastojeći uvažavati njihova mišljenja, što je dovelo i do izmjene Ustava Republike Hrvatske i Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina uz sudjelovanje predstavnika Savjetodavnog odbora Vijeća Europe za praćenje Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina redovito organiziraju godišnje seminare.⁷⁹

Vlada Republike Hrvatske podnijela je u ožujku 2019. godine peto izvješće o provedbi Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina za razdoblje od 2014.

⁷⁷ Mikić Lj.; Japec L.; dr.sc. Karajić N.; Protulipac M.; Sesvečan T.; Tihomirović T., Priručnik za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina. WYG savjetovanje, Zagreb, 2017., str. 64. – 68.

⁷⁸ Odluka o proglašenju Zakona o potvrđivanju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, NN 14/1997. Članak 25. Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina doslovno glasi: „U roku od godine dana od stupanja na snagu ove Okvirne konvencije za pojedinu ugovornu stranku, dotična će Glavnom tajniku Vijeća Europe proslijediti potpune informacije o zakonodavnim i drugim mjerama, koje su poduzete za ostvarenje načela izloženih u ovoj Okvirmoj konvenciji. Nakon toga, svaka će stranka Glavnom tajniku, u pravilnim razmacima i kad god to zatraži Odbor ministara, prosljeđivati sve daljnje informacije koje su značajne, za provedbu ove Okvirne konvencije. Glavni tajnik prosljeđit će Odboru ministara informacije koje su prosljeđene pod ujetima iz ovog članka.”

⁷⁹ Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina: Provedba Okvirne konvencije za zaštitu ljudskih prava. Dostupno na: <https://pravamanjina.gov.hr/provedba-okvirne-konvencije-za-zastitu-nacionalnih-manjina/592> (10. 09. 2022.)

do 2018. godine. U izvješću se navodi da su poduzete mnogobrojne mjere za bolje provođenje Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i drugih propisa. Iz godine u godinu povećavaju se sredstva koja se izdvajaju za ostvarivanje prava nacionalnih manjina. Redovito su organizirani seminari za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina s ciljem povećanja učinkovitosti njihovog sudjelovanja u procesu odlučivanja u jedinicama samouprave.⁸⁰

Održana su i četiri seminara pod nazivom “Mediji i nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj - Zaštita manjina i uloga medija u demokratizaciji hrvatskog društva”, budući da su i mediji dužni doprinositi promicanju, kako temeljnih ljudskih prava i sloboda, tako i prava pripadnika nacionalnih manjina. Istaknuta je važnost medija u suzbijanju govora mržnje, širenja stereotipa i predrasuda na društvenim mrežama i u elektroničkoj komunikaciji te poticanje na toleranciju prema pripadnicima nacionalnih manjina. Sudionici seminara donijeli su sljedeće zaključke: “Zbog nedovoljne zastupljenosti programa namijenjenog pripadnicima nacionalnih manjina u cjelokupnom programu Hrvatske radiotelevizije u 2019. i 2020. godini nije ostvareno pravo nacionalnih manjina na pristup javnim medijima u obimu koji im je zajamčen Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina, Zakonom o HRT-u, Ugovorom HRT-a s Vladom RH.”⁸¹ Nedovoljno se ulazi u neka bitna pitanja ostvarivanja manjinskih prava, a prilozi o nacionalnim manjinama emitiraju se u neatraktivnim terminima i formatima. Nadalje: “neophodna je intenzivnija suradnja Savjeta za nacionalne manjine, Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske, manjinskih institucija i manjinskih medija s Ravnateljstvom i Programskim vijećem Hrvatske radiotelevizije u cilju unaprjeđivanja sadržaja i udjela u cjelokupnom programu programa namijenjenih nacionalnim manjinama, emitiranja i proizvodnje programa na jezicima nacionalnih

⁸⁰ Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Peto izvješće Republike Hrvatske o provedbi Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, 2019. Dostupno na: <https://pravamanjina.gov.hr/provedba-okvirne-konvencije-za-zastitu-nacionalnih-manjina/592> (12. 09.2022.), str. 5. – 8.

⁸¹ Manjinski forum, Institut Stine, 2021. Dostupno na: <http://savjet.nacionalne-manjine.info/wp-content/uploads/2021/12/Manjinski-forum.pdf?x62602> (13. 09. 2022.), str. 4.

manjina te rješavanja problema izostanka edukacije novinarskog kadra koji se bavi manjinskim pitanjima.”⁸²

U svrhu jačanja savjetodavne uloge vijeća i predstavnika nacionalnih manjina kao i umrežavanja s ostalim ključnim dionicima lokalnog razvoja, izrađen je i “Priručnik za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina”, koji je odaslan na 440 adresa unutar Republike Hrvatske, a dostupan je i na mrežnim stranicama⁸³ Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. U okviru projekta provedene su edukacije trenera vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u 5 regionalnih centara te je održano i 10 trodnevnih regionalnih edukacija članova vijeća i pojedinačnih predstavnika nacionalnih manjina za praćenje provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i za jačanje njihove savjetodavne uloge i umrežavanje s ostalim dionicima lokalnog razvoja. S ciljem uključivanja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u sustav praćenja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina izrađen je web portal⁸⁴ putem kojeg će vijeća i predstavnici nacionalnih manjina iz svoje perspektive izvještavati o provedbi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina.⁸⁵ Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina popunjavat će na godišnjoj razini upitnik pomoću kojeg će se pratiti napredak u ostvarivanju prava nacionalnih manjina i provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Popunjavanjem upitnika želi se postići uvid u mogućnosti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina da se koriste zajamčenim pravima koja su im osigurana

⁸² Ibid.

⁸³ Priručnik za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina. Dostupan na: <https://pravamanjina.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Priru%C4%8Dnik%20za%20vije%C4%87a%20i%20predstavnike%20nacionalnih%20analiza.pdf>

⁸⁴ Dostupno na: <https://pravanacionalnihmanjina.hr/>

⁸⁵ Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Peto izvješće Republike Hrvatske o provedbi Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, 2019. Dostupno na: <https://pravamanjina.gov.hr/provedba-okvirne-konvencije-za-zastitu-nacionalnih-manjina/592>, (14. 09. 2022.), str. 30. – 32.

Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina te ostalim posebnim zakonima i programima usmjerenima na zaštitu i ostvarivanje prava nacionalnih manjina.⁸⁶

Možemo primijetiti ulaganje napora u razvitak hrvatske manjinske politike kao i nastojanje da se poboljša sudjelovanje nacionalnih manjina u kulturnom, društvenom i gospodarskom aspektu društva uz istovremeno očuvanje njihovog vlastitog identiteta, tradicije i kulture. Razvijaju se i alati za povećanje učinkovitosti djelovanja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina s ciljem doprinosa unaprjeđenju, očuvanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina u jedinicama samouprave. Ipak, treba se zapitati što o tome misle predstavnici nacionalnih manjina.

Aleksandar Tolnauer, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske, izjavio je da su uložena velika sredstva za razvoj kulturne autonomije nacionalnih manjina te se razmatra i povećanje tih sredstava u mjeri u kojoj to bude moguće.⁸⁷ Nadalje, navodi da “politika prema nacionalnim manjinama mora biti jedno od strateških opredjeljenja i hrvatskog društva i hrvatskih vlasti”⁸⁸ te da “trebamo težiti jednoj sveobuhvatnoj strategiji za razvoj naših međuetničkih odnosa koja podrazumijeva međuetnički dijalog i uključivost u društvo te stalnu borbu protiv ekstremnog nacionalizma, etničke netrpeljivosti i povijesnog falsificiranja kao i potrebu obrazovanja koje će promovirati značaj manjina u društvu.”⁸⁹ Vladimir Bilek, saborski zastupnik češke i slovačke nacionalne manjine i predsjednik Kluba zastupnika nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru, smatra da je značajna uloga vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, unatoč tome što je riječ samo o savjetodavnim tijelima. Njihov rad i uloga su prepoznati od pojedinih lokalnih vlasti gdje nailaze na razumijevanje što doprinosi lakšem rješavanju mnogih pitanja, dok tamo gdje razumijevanja nema, vijeća i predstavnici nacionalnih manjina su bez

⁸⁶ Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini. Dostupno na: <https://pravanacionalnihmanjina.hr/> (14. 09. 2022.)

⁸⁷ Manjinski forum. Institut Stine, 2021. Dostupno na: <http://savjet.nacionalne-manjine.info/wp-content/uploads/2021/12/Manjinski-forum.pdf?x62602> (16. 09. 2022.), str. 1.

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Ibid.

stvarnog učinka. Na državnoj razini nailazi se na mnogo razumijevanja i potpore, ali potrebno je i razumijevanje na lokalnoj razini te edukacija lokalnih čelnika kako bi shvatili što su njihove obveze, ali i mogućnosti.⁹⁰ Ishak Hodžić navodi da bošnjačka nacionalna manjina nije zadovoljna suradnjom s Vladom unatoč tome što su druga najbrojnija nacionalna manjina u Republici Hrvatskoj. Smatra da su najveće prepreke nedostatak sredstava i manjak stručnih ljudi za određene projekte, izostajanje pozitivnih odgovora na njihova traženja. S druge strane, zadovoljni su suradnjom na lokalnoj razini. Suradnja se unaprjeđuje zahvaljujući saborskoj zastupnici za bošnjačku nacionalnu manjinu koja pomaže u svakom pogledu i iskazuje interes za zajedničku realizaciju nekih projekata.⁹¹ Zvonko Kostelnik smatra kako je suradnja s Vladom Republike Hrvatske jako dobra, isto tako i s lokalnom upravom i samoupravom. Sudjelovanje u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima ostvaruje se putem vijeća i predstavnika rusinske nacionalne manjine u Vukovarsko - srijemskoj, Osječko - baranjskoj županiji i u Gradu Zagrebu.⁹² Tatjana Vlašić, zamjenica pučke pravobraniteljice, smatra da pripadnici nacionalnih manjina nisu u dovoljnoj mjeri upoznati sa zakonima i međunarodnim konvencijama koje štite njihova prava kao ni s institucijama koje štite i zagovaraju manjinska prava. Navodi da je iz prakse vidljivo da i manjinska vijeća i predstavnici različito funkcioniraju, ovisno o kojoj manjini ili kojoj lokalnoj jedinici je riječ. Dio vijeća i predstavnika nacionalnih manjina nema dovoljno informacija o propisima koji se odnose na manjinsku zaštitu, a ni sve lokalne vlasti nisu na jednak način spremne na suradnju, niti su dovoljno upoznate s ulogom vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u zaštiti manjinskih prava. Nadalje, smatra kako edukacija o pravima nacionalnih manjina ne bi smjela biti usmjerena samo na predstavnike nacionalnih manjina, već i na dužnosnike i djelatnike lokalne i regionalne samouprave.⁹³

⁹⁰ Ibid, str. 7.

⁹¹ Ibid.

⁹² Ibid, str. 8.

⁹³ Ibid, str. 11.

6. ZAKLJUČAK

Usvajanjem Zakona o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina 2019. godine po prvi je puta nakon ustanovljenja tih institucija Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina iz 2002. godine u posebnom zakonu detaljno uređen postupak izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. Pripadnici nacionalnih manjina biraju vijeća i predstavnike nacionalnih manjina radi sudjelovanja u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave s ciljem unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite njihova položaja u društvu. Stoga je usvajanje i stupanje na snagu Zakona o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina od velike važnosti, kako za političke predstavnike manjina, tako i za manjinske pripadnike.

Ovlasti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina propisane Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina su savjetodavnog karaktera te ne možemo govoriti o autonomiji odlučivanja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina o pitanjima iz nadležnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a koja se odnose na prava i interese nacionalnih manjina. Ustavnim zakonom propisana je obveza tijela jedinica samouprave da osiguraju sredstva za rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina iz sredstava jedinica samouprave. Međutim i tu je zakonodavac propustio propisati sankcije za one jedinice samouprave koje propuste to učiniti.

U svibnju 2019. godine održani su prvi izbori članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave sukladno Zakonu o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Na izborima članova vijeća nacionalnih manjina ukupno je glasovalo: na razini županija i Grada Zagreba 12,61%, na razini gradova 10,90% i na razini općina 23,13% birača, a na izborima za predstavnike nacionalnih manjina ukupno je glasovalo: na razini županija i Grada Zagreba 10,88%, na razini gradova 13,86% i na razini općina 10,68% birača.

Na temelju rezultata provedenih izbora možemo zaključiti da normiranje izbornog postupka nije utjecalo ni na dosadašnji trend slabe izlaznosti birača na izbore, niti na razvijanje svijesti o važnosti institucija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina za ostvarivanje manjinskih prava u jedinicama samouprave. Izvjesno je da pripadnici nacionalnih manjina ne koriste svoje izborno pravo zbog nedostatka povjerenja u institucije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. U manjinskim zajednicama postoje kritike i nezadovoljstva radom vijeća i predstavnika, a ističe se kako su njihove ovlasti savjetodavnog karaktera nedovoljne za kvalitetniju zaštitu prava nacionalnih manjina na lokalnoj i regionalnoj razini. Ipak, treba istaknuti da se nedovoljno koriste njihove ovlasti, kako od strane pripadnika nacionalnih manjina, tako i od strane predstavnika lokalnih vlasti. Uz to, nisu predviđene sankcije za jedinice samouprave kojima bi se reguliralo uvažavanje ovih institucija. Trebalo bi ustrajati na uspostavljanju jače komunikacije između pripadnika nacionalnih manjina, vijeća i predstavnika nacionalnih manjina i lokalnih vlasti. Nedostatkom izbornog sustava možemo smatrati i nedovoljno precizno određenje uloga i funkcija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Slabom odazivu birača svakako pridonosi i nedovoljno medijsko promoviranje manjinskih izbora. U tu se svrhu osim televizijskih i radijskih programa mogu upotrijebiti i društvene mreže kao glavni medij suvremene komunikacije kako bi se i mlađi birači informirali o manjinskim izborima.

Možemo zaključiti da se poduzimaju mjere i ulažu financijska sredstva za ostvarivanje i zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina, ali ostaje prostora za osnaživanje institucija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina jasnim propisivanjem i širenjem njihovih nadležnosti. Veći odaziv birača možemo očekivati tek stjecanjem uvjerenja da te institucije zaista pridonose unaprjeđenju i zaštiti položaja pripadnika manjina u društvu.

7. LITERATURA:

1. *Brošura o Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina*. WYG savjetovanje, Zagreb, 2017.
2. Mikić Lj.; Japac L.; dr.sc. Karajić N.; Protulipac M.; Sesvečan T.; Tihomirović T., *Priručnik za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina*. WYG savjetovanje, Zagreb, 2017.
3. Petričušić A.; Šimonović Einwalter T., *Priručnik o ljudskim pravima s naglaskom na zaštitu prava nacionalnih manjina*. Centar za mirovne studije, Zagreb, 2013.
4. Petričušić A., *Provedba izbora za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina*, Zagrebačka pravna revija, Vol. 10, No. 1, 2021.
5. *Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima* usvojen na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda , 16. prosinca 1966. godine, (Rezolucija br. 2200 A /XXI/)
6. *Izmjena Odluke o raspisivanju izbora za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave*, NN 37/19
7. *Odluka o proglašenju Zakona o potvrđivanju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina*, NN 14/1997
8. *Odluka Vlade Republike Hrvatske od 28. ožujka 2019. o raspisivanju izbora za članove vijeća nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave*, NN 32/19
9. *Odluka Vlade Republike Hrvatske od 28. ožujka 2019. o raspisivanju izbora za predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave*, NN 32/19
10. *Ustav Republike Hrvatske*, NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14

11. *Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina*, NN 155/02, 47/10, 80/10, 93/11, 93/11
12. *Zakon o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina*, NN 25/19
13. *Zakon o lokalnim izborima*, NN 144/12, 121/16, 98/19, 42/20, 144/20, 37/21
14. *Manjinski forum*, Institut Stine, 2019. Posjećeno 23. 10. 2022. na mrežnoj stranici: <http://savjet.nacionalne-manjine.info/wp-content/uploads/2019/12/MANJINSKI-FORUM-2019.pdf?x62602>
15. *Manjinski forum*, Institut Stine, 2021. Posjećeno 13. 09. 2022. na mrežnoj stranici: <http://savjet.nacionalne-manjine.info/wp-content/uploads/2021/12/Manjinski-forum.pdf?x62602>
16. *Ministarstvo pravosuđa i uprave*. Posjećeno 22. 08. 2022. na mrežnoj stranici: <https://mpu.gov.hr/registar-vijeca-koordinacija-vijeca-i-predstavnika-nacionalnih-manjina/22217>
17. *Potporna vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini*. Posjećeno 14. 09. 2022. na mrežnoj stranici: <https://pravanacionalnihmanjina.hr/>
18. *Službene stranice Državnog izbornog povjerenstva Republike Hrvatske, Informacija o rezultatima glasanja na izborima članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave provedenih 5. i 19. svibnja 2019.* Posjećeno 05. 09. 2022. na mrežnoj stranici: https://www.izbori.hr/site/UserDocsImages/2019/Izbori_clanova_vijeca_nac_manjina_i_izbori_predstavnika_nac_manjina/Rezultati/Kona%C4%8Dni%20rezultati%20-%20objava/2019_Predgovor_Naslovnica_Informacija%20o%20rezultatima.pdf
19. *Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina*. Posjećeno 22. 08. 2022. na mrežnoj stranici: <https://pravamanjina.gov.hr/provedba-ustavnog-zakona-o-pravima-nacionalnih-manjina-u-republici-hrvatskoj/583>

20. *Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina.*

Posjećeno 10. 09. 2022. na mrežnoj stranici:

<https://ljudskaprava.gov.hr/vijesti/objavljen-poziv-na-izrazavanje-interesa-za-opcine-u-okviru-zajednickog-projekta-europske-unije-i-vijeca-europe-unaprijedjenje-ljudskih-prava-i-zastite-manjina-u-jugoistocnoj-europi-/258>

21. *Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina:*

Provedba Okvirne konvencije za zaštitu ljudskih prava. Posjećeno 10. 09. 2022. na mrežnoj stranici:

<https://pravamanjina.gov.hr/provedba-okvirne-konvencije-za-zastitu-nacionalnih-manjina/592>